

VÝZKUM ÚZEMNÍHO ROZVOJE A PLÁNOVÁNÍ V ROZŠÍŘENÉ EU

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

Pod tímto názvem se ve dnech 24. a 25. června 2004 konala v Bratislavě na Fakultě architektury STU mezinárodní konference, která si kladla za cíl získat přehled o územně plánovacím výzkumu v rozšířené Evropské unii, zejména v nových členských zemích. Konferenci pořádaly společně dvě organizace: ARL Hannover a slovenské Spektra Centre of Excellence při Fakultě architektury Slovenské Technické university. Spektra Centre bylo vytvořeno v rámci 5. rámcového výzkumného programu Evropské unie. Cílem centra je přispívat k ekonomické, sociální a kulturní integraci Evropy, zejména v nových připojených státech a státech, které na připojení aspirují. Proto byly na konferenci přizváni zástupci Srbska, Rumunska, Bulharska a Běloruska. Konference probíhala v angličtině bez tlumočení.

V úvodu přivítal účastníky konference zástupce slovenského Ministerstva výstavby a regionálního rozvoje Ing. arch. Peter Kovařík. Mezi jiným konstatoval, že na vládní úrovni se již po 10 let územně plánovací výzkum neprovádí. Činnost Agentury pro životní prostředí není možno za výzkum považovat. Pan Kovařík vyjádřil poděkování STU, že prostřednictvím Spektra Centre je alespoň realizován výzkum vysokoškolský.

Úvodní přednášku uvedl profesor F. Zimmermann, prezident ARL. Ve svém vystoupení se zamyslel na vývojem osídlení v Evropě, zejména vývojem aglomerací. Stále platí Hillebrechtův model aglomerace, ale stále významnější je vnější pás ve vzdálenosti cca 20 km od jádra. V Německu vznikají sítě měst a soustavy kooperující ve vzdálenostech ještě větších, až 60 km. Aby takovýto model byl snesitelný, musí být protkán klíny a sítěmi zeleně. Koncentrační prstence by měly být těžišti suburbanizace. V rozšířené Evropě budou stále více fungovat přeshraniční aglomerace a systémy. Je tomu nutno přizpůsobit nový model regionální správy.

Jako další vystoupil na konferenci profesor D. Scholich, generální sekretář ARL. Definoval hlavní účel územně plánovacího výzkumu jako poradenství politikům a územním plánovačům. Výzkum se stává stále více interdisciplinárnější. Politikům je

nutno poskytnout zejména informace orientované na budoucnost, s identifikací možných rizik. Dále profesor Scholich ve svém příspěvku podrobněji popsal hlavní současné faktory vývoje a předpokládané trendy.

Na konferenci dále vystoupil profesor B. Müller z drážďanského Institutu pro ekologický rozvoj. Popsal stručně společný výzkum, který probíhal v rámci INTERREGU. Potvrdil, že sítě výzkumných ústavů a projektů jsou nesmírně důležité. Pro Evropskou unii je důležitá ekonomická, sociální a územní soudržnost. Stále významnější je vzájemný vztah sociálně ekonomických, ekologických a územních faktorů. Pozoruhodné je, že nemizí v Evropské unii problém chudoby, ale že se objevuje i v Německu.

Při organizaci výzkumu, zejména mezinárodního, je stále ještě mnoho byrokracie a formalismu, vysoké ceny investic při vytváření projektů a obtížné organizační struktury. Neformální vytváření sítě výzkumných organizací má řadu výhod: vysokou flexibilitu, málo formálních pravidel a neexistence hierarchické struktury. Síť výzkumných ústavů může fungovat jako nátlaková, anebo alespoň apelační skupina. Neformální síť výzkumných ústavů má dvě dilemata: předpokládá důvěru mezi účastníky a respektuje duševní vlastnictví jednotlivých kolektivů. Perspektivními tématy pro výzkum jsou udržitelný rozvoj, funkční komplexnost územních celků a variantní řešení dopravy.

Na konferenci dále vystoupil prof. M. Finka - ředitel Spektra Centre. Nastínil vývojové trajektorie středoevropských a východoevropských států a hlavní problémy k řešení. Oblasti řešení je možno rozdělit na teoretické, metodologické, institucionální a experimentální. Pro nové státy EU jsou naléhavým problémem zejména ekonomické dopady transformace.

Poté následovala diskuse v pracovní skupině pod názvem – Strategie územního rozvoje na evropské úrovni a územně plánovací výzkum. Diskusi moderoval srbský profesor pan B. Stojkov a zúčastnili se jí pánové R. Griffinger a H. Wimmer z Rakouska, paní K. Kunkel z Německa, paní Toetzer z Rakouska a pan G. Mercier

z Francie. V diskusi byly prezentovány případové studie ze středoevropského prostoru. Závěrem prvního dne proběhla schůzka všech výzkumných organizací, které mají zájem se zapojit do výzkumné sítě.

Druhý den probíhala diskuse v rámci pracovní skupiny pod názvem – Územní plánovací výzkum a specifické potřeby pro územní rozvoj evropských regionů. Postupně vystoupili B. Stojkov a S. Suboticová ze Srbska, J. Spiridonova z Bulharska, N. Sarbu z Rumunska a A. Kasayenkova z Běloruska, kteří prezentovali územně plánovací systémy svých zemí. Podle jejich vystoupení je v těchto státech územní plánování dobře institucionálně zabezpečeno a nebude problém při připojení k Evropské unii. Zajímavými příspěvky byla vystoupení paní Anity Poeckové z Vídně, která se věnovala bydlení v evropských metropolích. Společným jevem je vytlidňování center a nárůst předměstí. H. Schaffer z Vídně popsal situaci středoevropského regionu, zahrnujícího Vídeň, Bratislavu, jižní Moravu a západní Maďarsko. Tento region, zahrnující 6 milionů lidí, má příkré sociální rozdíly, a to ve všech zahrnutých státech. Zatím neexistuje pro tento region digitální mapa a vzájemná spolupráce je relativně malá. Dále vystoupil člen naší redakční rady prof. Karel Maier. Ve svém příspěvku se věnoval možnosti kooperace, která by koordinovala evropské, národní, regionální a lokální zájmy. Pro koordinaci je nutná vzájemná výměna a mezinárodní standard informací v území. Metainformace v rámci GIS se v současnosti vyvíjejí – metadata jsou nezbytná zejména v oblasti infrastruktury. Výzkumný úkol, na kterém pražská Fakulta architektury pracuje, zahrnuje přehled plánovacích systémů ve středoevropských státech, vícejazyčný slovník metadat a síť relevantních institucí.

Závěrečné plenární zasedání přijalo zprávy z pracovních skupin a závěrečné memorandum konference. Tato konference byla užitečná zejména pro další integraci a spolupráci územně plánovacího výzkumu v rámci rozšířené Evropy, zejména Evropy střední, včetně východoevropských států, aspirujících na připojení do EU.

*Ing. arch. Josef Markvart, CSc.
ÚÚR Brno*